

ODBIERAĆ (56) *vb impf*

o oraz a jasne; é (14) *KochPs*, *SarnStat* (12), *GosłCast*, e (4) *Mqcz*.

inf odbierać (32). ◇ *praes* 1 sg odbieram (2). ◇ 2 sg odbierasz (1). ◇ 3 sg odbiera (7). ◇ 1 pl odbieramy (1). ◇ 3 pl odbierają (4). ◇ *praet* 1 sg m odbierał (1). ◇ 3 pl m pers odbierali (1). ◇ *fut* 3 pl m pers będą odbierać (1). ◇ *imp* 2 sg odbieraj (1). ◇ *con* 3 pl m pers niechajby odbierali (1). ◇ *part praes act* odbierając (4).

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVII – XVIII w.*

1. *Brac lub dostawać od kogoś* (48) :

a. *Bez zgody właściciela, często przemocą; desumere Calep; accipere, adimere, auferre, demere, orbare, privare, subtrahere Cn [co] (8) : LeovPrzep D4v; W ziemi Podolskiej/ Pewne vciłki. Tátárom iz s Korony niewiem przecz dawaię/ Táki nieznośny vrgielt ktory odbieraię. MycPrz I Cv; Calep 314a; KmitaSpit C3v.*

odbierać od kogo (1): Iákoż y w tym znác Stároftow niepotężność/ bo do fadu gdy ieden ábo dwa z ruśnicami przydą/ łatwie im ruśnice Stároftá bierze/ ále kiedy ich fześcdźiesiąt ábo fto przydźie zá kim z ruśnicami trudno tám od tych ruśnice odbierać *GórnRozm I2v*.

Przen (2) :

odbierać od kogo (1): A on, co z pułzką chodzi/ z liftem pod pieczęcią: Ma ná pieczy pożytek/ y ftrzeże go z chęcią. Záfzedłzy zá gęłty kierz/ iefli pułzka ciężka: Wnet ią tám rewiduie/ á niewiele miełzka. [...] Świętego Piotrá kluczem depofit otwiera: A pobory ftráfzliwe od świętych odbiera. *KlonWor 49*.

Zwrot: »sobie odbierać« = *pozbawiać się czegoś* (1): gdy kto w bezzeńftwie zoftáie/ gdy wolne rzeczy fám fobie zákázuie/ gdy fobie tę rofkółz y kochanie odbiera/ ktoregoby bez grzechu záżyć mogł. *SkarKaz 120b*.

a. *Odzyskiwać rzecz przywłaszczoną przez kogoś [co] (1) : Krolowi Stephánowi/ nie ciężko było przez cále trzy látá Mołkiewłką ziemię woiovác/ y to co był on Tyran od W.X. Litewłkiego niefłufznie odiał/ mężnie odbierác/ y Rzeczypólp. przywrácác. VotSzl B.*

b. *Nie zadając gwałtu lub mając do tego prawo; acceptare, accipere Cn [co] (40) : Sádow pilno ftrzedz: á gdy przyydzie czás/ owoc rządnie odbierác: iedno fufzyć/ drugie chowác. GostGosp 64.*

odbierać od kogo, od czego (3): Y połyłał potraw od ftołu fwego do nich (*marg*) Włafnie/ y odbierał odbierki od oblicza fwego. (-)/ y rozmnożyły fię potrawy Biniáminowe *BudBib Gen 43/34; CiekPotr 73*; prołzę pokornie żeby W.M. moy Mościwy Pan/ iáko inne offiáry moie/ ták y te z fortunnych przyiázdow W.M. triumphy/ iáko od tego ktory práwie ab incunabulis W.M. ieftem wízytek zwykłą Mościwą láłką odbierác raczył *RybWit A2*.

Przen (3) : Serce mi każe spiewác pánu fwému/ A fercu ięzyk pośłufzny pełnému Odbiera fłowá/ y nowy rym dzieie *KochPs 66*; Swobodna myśl wykrzyka/ Gdy fię z trołką potyka/ Więc ták płácž iáko y śmiech iednáko odbiera/ Rozbiegłé ferce wściága/ á zkurżone wípiera. *RybGęśli C4*.

odbierać od czego (1): Stofuy myśli do tego/ byś vżyć vmiála/ Co od fczęścia odbierałz/ zá to dziękowála. *GosłCast 37*.

α. Pobierać należności, podatki, daniny itp. świadczenia; colligere JanStat; accipere Cn [co] (28) :
Goski A2; Reges aerarii, Szacownicy albo poborcę cy którzy szacunki wstawiają y odbierają. *Mącz* 349c, 191d, 442c; *GostGosp* 74 [3 r.], 80, 114 [2 r.], 124, 138, 158, 164; *Sub interregno* oba [półem] prowenty odbierać mają/ y iemi bez pozwolenia obu narodów na Elekciię szafować nie mają *SarnStat* 1202, 188, 362, 413, 859; *VotSzl* E, Ev.

odbierać od kogo, od czego (4): Vrządnik/ Włodarz/ Páni Stára ktora do folwarkow iedździ/ albo Pánná służebna według proporcye/ iacy/ kury/ przez całe lato za qwity odbierać od Dworek mają *GostGosp* 108, 72, 136; A kwit też winien odbierać od Kápituły *SarnStat* 1269.

W charakterystycznych połączeniach: odbierać becзки, clo, czynsze, czyny, koce, kury, kwit, listy, nabiaty, pieniądze (4), prowenta, przędzę, skory (2), szacunki, tarcicę, wagi, wymiar; odbierać na każdy czas, pod rekognicyjami, wedle znakow, za aprobacją dekretow, za kwity.

Zwroty: »do rąk swych odbierać« (1): té pieniądze [...] mają ci to pánowie Podłkárbiowie z Prowizory do rąk swych odbierać/ y oné ninacz inżego/ iedno na tę potrzebę Turecką [...] obracać *SarnStat* 442.

»pod liczbą, pod wagą odbierać« (1:1): Goździe/ gonty/ cegłę/ y infze rzeczy/ tak małe y mnieysze/ pod liczbą mają odbierać: bo na tym Rzemieślnicy zwykli ofzukawać Szafarze y Vrządniki *GostGosp* 14, 58.

β. Otrzymywać rzecz pożyczoną lub wcześniej daną (5) :

odbierać od kogo (1): gdy gość przyedzie/ klucz mu dać/ á kiedy odiedzie/ zaś to rzadnie odbierać od niego. *GostGosp* 22.

odbierać czym [= w jakiej postaci] (1): Dług nie zapisany, majątnością płacąc ma łtroną przyać. Ale iefli zapisany, tedy może zbrónić fie majątnością odbierać *SarnStat* 694.

W przeciwstawieniach: »dać, oddawać ... odbierać« (2): Piwo ma oddawać Vrządnik kiedy Pan przyedzie/ komu każe: y gdy Pan odieżdża/ ma zaś sługá tenże odbierać pozostale *GostGosp* 24, 22.

Przen (2) : Ze czterech żywioł ludzie człowieczeństwo mają. Ktorem zaś ich własności po śmierci wracają. Ziemią bowiem odbiera/ ziemię albo ciało/ Wodą krew/ á wiatr oddech *KołąkCath* B4v.

Zwrot: »korcem odbierać« (1): TV pátrż iáką łowitą/ lichwę s tego mamy/ Garścią kęs rozrzućiwży/ korcem odbieramy. *RejZwierz* 138v.

2. Oddzielać od tego, co przylega (2) : Exosso, Odbieram/ Wyciągamo [!] albo łamię koścy. *Mącz* 270d.

a. Drylować (1) : Powidła ofobne/ á do kuchniey potrzebne dżiałać: peřtki odbierać na nařnienie/ ále nie wárzone. *GostGosp* 130.

3. Wysłuchiwać, przyjmować przysięę, hołd, sprawozdanie (6) :

odbierać od kogo (3): Ktorego dnia onego oftátniego oczekawamy: gdy trąby łwoiey głofem do Máieřtatu łwego ładowego wyzowie żywe y zmárle/ odbierać liczbę zřpraw od káźdego [rationem actionum ab omnibus exacturum] *ModrzBaz* 136v; Máią też ciř Hetmáni od Rotmiřtrów pomienionych/ y od żołniérzów na zamkách/ y od puřkarczów przysięę taką odbierać/ iáką Stárořtom iefł wysłřęý opifána. *SarnStat* 1205, 426.

Zwroty: »hołd odbierać« (1): Stoiąc przed nim [*posłem carza tatarskiego*] Mołkiewłki pośelstwo przymował. Dom swoy obecny w Mołkwi za dziedzictwo máiąc/ A Hołd roku káždego wielki odbieráiąc. *MycPrz* I C3v.

»odbierać przysięgę« [*szyk zmienny*] (4): A ieřliby z obu łtron nie pewné znáki pokazáli/ tedy nie odbieráiąc przysięg z obu łtrón/ dla krzywoprzysięstwá/ máią gránicé wedle łumniénia łwego [...] vczynić *SarnStat* 471, 426, 846, 1205.

Synonimy: **1. a.** *kraść, łupić, odejmać, odejmować; 3. przyjmować.*

Formacje współrdzenne cf **BRAĆ**.

Cf **ODBIERAJĄCY, ODBIERANIE, ODBIERANY**

JB